

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak petek; ako
: : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. : :

Majnikova zmaga zavezniških armad nad Rusi.

Ni še dolgo, kar so Rusi doživeli poraz v Karpatih, kjer so po brezuspešnih, dolgotrajnih napadih, ki so bili združeni z velikanskimi žrtvami, morali končno nadaljnje napadanje opustiti. Naša armada je takrat žela obćudovanje celega sveta za svoje nadćloveško junaštvo in vztrajnost.

Marsikdo je ob pogledu na karpatske boje mislil, da je naše armadno vodstvo poslalo večino vojaštva v Karpate, tako, da na drugih postojankah na kak napad niti od daleč ne bi bilo misliti. Gotovo tudi Rusi niso pričakovali kake naše ofenzive na izvenkarpatskih postojankah. Nepričakovano pa je zavezniška armada začela ofenzivo v zahodni Galiciji in izvojevala sijajno zmago po dobro premišljenem načrtu načelnika našega generalnega štaba barona Hötendorfa.

Bilo je vse tako dobro pripravljeno in bitka se je razvijala tako točno po načrtu, da so se lahko vrhovni poveljnik c. in kr. armad maršal nadvojvoda Friderik, prestolonaslednik Karol Franc Jožef, nadvojvoda Jožef Ferdinand, kakor tudi baron Hötendorf z generalnim štabom dan preje s posebnim vlakom odpeljali na fronto in tako bili priče velike skupno izvojevane zmage.

Največja zasluga velike zmage je po soglasnih poročilih pripisovati zavezniški izvrstni težki artiljeriji. Tako poroča z dne 4. maja „Reichspost“ iz vojnega poročevalskega stana: Prišel je veliki dan. Strašni majnikov dan. Danes zjutraj so naše gore nenadoma pričele bruhati ogenj, zemlja se je tresla, zdelo se je, da se v zraku in na zemlji bojuje na tisoče peklenkih duhov: naša težka artiljerija je pričela obstreljevati sovražne postojanke. Kdor je bil danes tu, ne bo nikdar pozabil slike te strašne artiljerijske bitke. Bilo je v jutranjih urah. V ruskih postojankah je postalo nemirno vsled poskusnega streljanja v soboto. Kaj pa je bil ta uvod proti bombardiranju, ki se je sedaj pričelo. To je bilo najsilnejše obstreljevanje, kar sem jih videl v dosedanji devetmesečni vojski. Z obćudovalno preciznostjo so granate zadevale: vedno širše in silnejše se je razvijal boj. In če se je za nekaj časa prenehalo s streljanjem na en kraj, da se med tem vzame v ogenj druga postojanka, se je videlo na prostoru, ki je bil dosedaj zavrt v gost dim, čez nekaj časa grozote opustošenja: velike luknje, nakopičena zemlja, razbita drevesa, ostanki jarkov, itd.

Bojna črta med Vislo in Karpati je v vsej obsežnosti osvojena in sovražnik se umika z največjo naglico, število ujetnikov in množica vojnega materiala se vedno bolj množi. Po poročilu z dne 4. maja je naraslo število ujetnikov že na 30.000. Vojni poročevalci poročajo dne 5. maja o velikih uspehih in raznih posledicah naše zmage sledeće:

Naša težka artiljerija, kateri se imamo brezdvomno zahvaliti za zmago, nadalje obstreljuje ruske postojanke in pripravlja nadaljne pehotne napade. Na višinah razvodja Wisloke in Dunajca, se zdi, da se je obkolitev Rusov posrećila. Ruske iz-

gube na častnikih so strašne. Pri neki diviziji so padli vsi generali in štabni častniki. Boj se pričinja razširjati na karpatski fronti. Zahodnogališka bitka se bliža k za vojsko odločilnemu udarcu, ki bo kmalu večji del dosedaj v gorovju vezanih bojnih sil zaveznikov oprostil, da bodo lahko z njimi razpolagali drugod.

Ruski ujetniki, ki so večinoma v civilnih oblekah z vojaško čepico, so izjavili, da v ruski armadi že več tednov vlada pomanjkanje oskrbe. Pri Gorlicah napravljena luknja učinkuje na ostalih frontah. Del naše sosednje karpatske armade je pričel prodirati.

Zdi se ćloveku, kakor da bi se bila naenkrat naša armada prebudila iz zimskega spanja na izvenkarpatski fronti, da z novimi silami zmagonosno udari po sovražniku. Sedanja zmaga nad ruskim ćloveškim morjem, je na novo utrdila zupanje v moć in končno zmago naše junaške armade. Dal Bog in kraljica majniška, da bi tej zmagi sledile kmalu še večje zmage, ki bi nam prinesle zopet mir, srećo in blagostanje!

Z južnega bojišća

piše dd. 24. aprila 1915 znani g. stabsfihrer prijatelju v Novem mestu med drugim:

... Naš polk se nahaja sedaj tam, kakor decembra in januarja 1914 in 1915. Posebnosti Vam nikakih ne morem poročati, ker vse miruje.

21. t. m. sem bil pri sedmi stotnji, katera je 2 uri od mene oddaljena; imel sem službeno pot, obenem sem bil pa tudi radoveden, kje da se nahaja. Pri sedmi stotnji imam najveć znancev, k tej stotnji sem bil tudi prvotno prideljen. Pot je silno slaba, zelo strma, po nekaterih krajih je še treba paziti, da ćlovek ne pade. Kljub temu, da je bila pot zelo težavna, sem bil vesel, ko sem te kraje opazoval. Prišel sem na 400 korakov razdalje med sovražnikom in menoj, vedno sem si mislil, da boć kakšna krogla po smrekah priletela, pa vendar ni bilo nič hudega.

Na sovražnikovi strani je krasen kraj, vse je že lepo zeleno, črešnje, zgodnje hruške in slive vse v cvetju, krasno za pogledati. Slišal sem tudi par strelav med predstražami, seveda brez uspeha. Naši vojaki so že tako navajeni, da kateri vćasih pozabi na nevarnost pred seboj in se preveć pokaže, nakar dobi kmalo pozdrav oziroma opomin, da je treba biti skrit; na ta naćin pade tu in tam kak strel. V noći so prav blizu eden družega, tako, da je samo nepreheden most vmes (voda).

Dolgočasno je bilo vreme dosedaj tukaj; dež, sneg in mraz skoraj vsaki dan. Jaz sem tisoć metrov nad morjem v gozdu pri cesti. Koća, v kateri stanujem, je za tukajšnje razmere še precej dobra, samo streha je nesigurna; kadar hudo dežuje, pušća. Danes ponoći je hudo deževalo, tako, da mi je na obraz kapalo; sem že navajen, si nisem dosti iz tega storil; odel sem se čez glavo in sladko dalje spal. Posteljo imam iz smrekovih vejic in par slam po vrhu, odeje imam dovolj. Većkrat so bila snežena, mokra in gola tla in malo odeje; vse sem preстал z božjo pomoćjo.

Danes sem prejel nebroj vošćil k mojemu imendanu; milo mi je bilo pri srecu,

ker sem tako daleć od mojih malih in žene. Tolažim se s tem, da, ako me ljubi Bog ohrani še tako ćilega in zdravega, kakor sem bil vedno dosedaj, upam, da boćem saj prihodnje leto že pri svojih domaćih in znancih.

Na tem prostoru sem praznoval tudi božićne praznike in velikonoćne, kateri so bili še bolj žalostni.

Posebnih dogodljajev sedaj tukaj ni, kar bi bilo za časopise. Za slućaj, da se kaj posebnega dogodi, Vam bom sporoćal.

Gospodarstvo.

Kako pridemo letos do cenejšre jeje pri prašićih?

Vojni ćas je spravil iz ravnotežja tudi našo prašićjorejo, ki je vsled visokih cen žita in žitne zaprtije skrajno prizadeta. Še nikdar ni bila reja praset in reja pitanih prašićev tako dragocena in tako otežkoćena, kakor v sedanji vojni. Zaradi tega se ne smemo ćuditi, da trpi vsa reja in da so prašići tako dragi. Reja praset je brez žita in brez moćne krme nemogoća in prav naša Dolenjska je na-njo navezana, ker se z njo že od nekđaj peća.

V teh težkih ćasih je posebno važno, da skušamo vso prašićjorejo prikrojiti zahteavam sedanjega ćasa, da varćujemo z žitom, kar se da, in da poišćemo in rabimo po moćnosti druga cenejša krmila.

V tem pogledu je važno, da se obraćamo tudi pri prašićjoreji k najbolj naravni poletni krmi, t. j. k zeleni krmi, in sicer na ta dva naćina: 1) da jemljemo na pomoć domaćo deteljo in 2) da obraćamo pripravne prostore za prašićjo pašo.

Zeleno krmo smo po naših krajih že vajeni pokladati prašićem, najprej v podobu razlićnega spomladnega plevela in druge zelenjave, kakor kopriv, medvedjih tac, osata, divjega regrata, radića, solate itd. V takih letih je pa na pomoć jemati po moćnosti tudi domaćo deteljo, ki je izvrstna klaja za prašiće, dokler je mlada in soćna. Prašići jo silno radi žro. Mlada domaća detelja se namreć odlikuje po tem, da je zelo tećna in da prašići po njej prav dobro vspevajo. Resnica je, da se s tako deteljo najlažje nadomešćajo moćna krmila. Mlada detelja je tako tećna, da se dá poleg nje prav dobro pokladati tudi mlada trava, ne da bi trebalo drugega priboljška. To je za take ćase kakor letos veliko vredno in je le želeti, da bi domaćo deteljo bolj in bolj vpošćevali tudi pri naši prašićjoreji. Zelena detelja se za prašiće kosi, dokler je mlada, in poklada doma v svinjaku, najbolj na dvorišću, ali se pa deteljišćni prostori obraćajo za pašo, kjer to dopušćajo ugodno ležeći prostori. Za spomladno tako pašo bi se priporočala v naših razmerah še najbolj dvoletna deteljišća, ako jih namenimo pozneje za pridelovanje male turšice.

Potem se pa letos priporočla, da obraćamo pripravne prostore za pašo prašićev. Paša je namreć za prašiće silno važno in dobra, in koder se pećajo gospodarji z rejo plemenih svinj, tam sploh pasejo po moćnosti svoje prašiće, plemene svinje in praseta. Nikjer se mladi prašić tako dobro ne počuti, tako ugodno ne razvija, tako po ceni ne redi, kakor

na dobri paši. In če velja to za mlade prašiće, velja to tudi za plemene svinje, ki so na paši vse bolj rodovitne, zdrave in dobro dojne, kakor če jih redimo v svinjakih. Pašni prašići izhajajo najlažje brez moćne krme, ker dobe v mladi, soćni in lahko prebavni travi in takih zelišćih vse potrebne redilne snovi, razen tega pa v zemlji tudi potrebne rudninske snovi, razne ćrve, lićinke in drugo golazen, ki daje najboljšo zabelo. Koliko vredno je pa to, da žival na svežem zraku prosto diha in da se giblje? Vsa prebava je jaćja, vsa reja bolj vspešna in zdrava kakor v soparnih svinjakih. Kako se na paši mišićje krepi in život utrjuje proti boleznim! Izkušnje kažejo, da so na paši rejeni prašići tudi bolj mesnati, da so stegnja (poznejše gnjati) bolj polna krepkega mišićja in da je tudi na paši dobljeni špeh vse bolj trđ in dober kakor pri reji v svinjakih. Zaradi vseh teh prednosti kaže po naših plemenskih krajih sploh prašićjo pašo bolj in bolj vpeljavati in pospeševati, letos pa že celo, da prebijemo težke ćase, ki so prišli nad našo prašićjorejo. Rohrman.

Gospodarske drobtine.

Unićevanje hrošćev. Letos so se hrošći v velikih množinah pojavili, storilo se je pa dosti premalo proti temu škodljivcu! Čudno, da se mora proti temu škodljivcu priganjati z denarjem in ukazi, da se sploh kaj stori, ko nas vendar zadostne izkušnje uće, kako kvarna je ta golazen v podobu ćrva vsem našim poljskim pridelkom. Letos so obćine malo storile za pokonćevanje tega škodljivca, ljudje pa še manj, in vendar bi bila šolska mladina lahko veliko dobrega storila. Sedaj je seveda že pozno. „Dol. Novice“ so opozarjale v predzadnji številki in še v eni številki prej na kebrovo leto. Menda je bil to edini list, ki je opozarjal letos na boj proti kebru o pravem ćasu. Le škoda, da je ostal ves opomin na papirju!

Premovanje bikov v Kandiji. Živinorejska zadruga priredi letos premovanje bikov za okoliš živinorejske zadruge za novomeško okolico v ćetrtek 27. maja. Premovanje bo ob 9. zjutraj na sejmišću v Kandiji in se morajo živali do tega ćasa pripeljati na lice mesta.

Obćni zbor živinorejske zadruge za novomeško okolico bo letos v pondeljek 21. junija, na kar se že danes opozarjajo vsi ćlani zadruge. Obćni zbor se vrši na vrto g. župana Zurca v Kandiji in se prićne ob 10. dopoldne.

Semenska ajda. Kdor ima lepo semensko ajdo na prodaj, naj jo ponudi v nakup c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani ali pa kmetijski podružnici v Novem mestu. Ravno tako naj se priglasijo vsi tisti gospodarji za ajdo, ki jo želijo za seme dobiti. Kmetijska podružnica je to že enkrat objavila, pa se doslej ni še nihće zglašil. Sedaj je ćas, da skrbimo za semensko ajdo, ne pa pozneje, ko jo je treba sejati!

Preuredba ćrnovojniške dolžnosti.

Dne 4. maja so se razglasili v obeh polovicah monarhije novi postavni predpisi glede ćrnovojniške dolžnosti in sicer le za ćasa vojske.

Dolžnost po končanem 18. letu do 50. leta. Črnojna dolžnost se bo začela z onim letom, v katerem brambni obvezanci končajo svoje 18. leto in bo trajala do onega leta, v katerem dokončuje svoje 50. leto. Razdelitev črne vojske v dva poziva se bo tako izpremenila, da bo obsegal prvi poziv črnojno obvezance od začetka službene dolžnosti do leta, ko dopolnijo svoje 42. leto, drugi poziv pa starejše črnojne obvezance. Črnojni obvezanci drugega poziva se imajo le izjemoma pritegniti in porabiti za službo na fronti šele tedaj, ako so se pripadniki prvega poziva splošno že porabili za tako službo. Ravno tako pridejo 18 letni takrat na fronto, ako se je z ostalimi letniki prvega poziva to že preje zgodilo.

Pred novimi črnojniki gredo še doslej nesposobni spoznani. Pritegnitev ravnokar navedenih novih črnojnikov za bližnji čas še ne pride v poštev, ker bodo pred temi vpoklicani črnojniki, ki so že bili doslej podvrženi črnojniški dolžnosti.

Naknadno prebiranje letnikov 1878 do 1890 in 1892 do 1894 se vrši vsled odredbe vojne uprave od 25. maja do 15. junija 1915. K temu prebiranju morajo vsi črnojniki gornjih letnikov, ki pri prebiranju od 1. oktobra do 21. decembra l. l. niso bili potrjeni, pa so bili pri predstavitvi kot za čas nesposobni odpuščeni. Vsi navedeni se morajo 10. maja 1915 zglasiti pri občinskem uradu svojega bivališča. Od izbiranja niso tokrat tudi oni izvzeti, kateri so pri vojakih služili in preskrbninski državni užitek prejemale (penzionisti).

Tudi oni, ki so bili superarbitrirani v času njih črnojne dolžnosti toraj vže kot črnojniki morajo takrat k izbiranju priti. Dalje so dolžni k izbiranju priti tudi oni črnojniki, kateri so bili pri prejšnjem pregledovanju za črnojno službo z orožjem sposobni spoznani in potem iz kakšnega drugega vzroka nego radi ranjenja, potom superarbitracije za službo z orožjem nesposobni spoznani.

Vpoklici ne bodo preveč ovirali narodnega gospodarstva. Z ozirom na posledice, ki bi jih utegnile imeti razširjenje črnojne dolžnosti na sedaj drugem pozivu pripadajoče letnike v narodnogospodarskem oziru, se bo vojaška uprava trudila pri vpkolicih delavske moči na polju kmetijstva, obrti, trgovine in industrije skrbno gledati na to, da se vzdrže ti obrati v nezmanjšani delavnosti.

Vojaški dopusti.

V zadnjem času dobivajo vojaki pri armadi na bojnem polju od svojih domačih številna pisma, v katerih se pozivljajo, da naj prosijo dopusta za izvršitev pomladne setve.

To dokazuje, da se navodila izdana o vojaških dopustih za zagotovitev pomladanske setve, pri prizadetem prebivalstvu še vedno napačno tolmačijo.

Zato se ljudstvo ponovno opozarja, da se moštvo armade na bojišču dopusti sploh ne morejo dovoliti, in so tudi vse tozadevne prošnje brez koristi. — Za obdelovanje polja onih vojakov, ki so na bojišču pred sovražnikom se je zadostno preskrbela na drug način, zlasti z zaveznostimi, ki so se naložile v tem oziru občinam.

Dopuste za obdelovanje polja — in sicer v najvišji izmeri štirinajstih dni — je mogoče dovoliti, v kolikor to dopuščajto tozadevni vojaški interesi, samo moštvo, ki je kmečkega stanu in služi pri vojaških četah, nadomestnih četah, zavodih i. t. d. v zaledju (zunaj bojnega polja).

Za dopuste te vrste lahko zaprosi ali vojak sam, ki hoče dobiti dopust, ustmeno pri pristojnem vojaškem poveljstvu, ali pa njegovi domači potom političnega okrajnega oblastva.

Na prošnje, ki bi se vlagale neposredno pri c. kr. ministrstvu za deželno

brambo se more prav tako malo ozirati, kakor na prošnje za dopuste vojakov, ki so pri armadi na bojišču.

C. kr. okrajno glavarstvo Rudolfovo, dne 30. aprila 1915.

Rechbach.

Vojska z Rusi.

Osvojitev Nowosielice. „Pester Lloyd“ piše 30. aprila: Zavzetje Nowosielice je pripisovati drznemu napadu naših čet, ki so sovražnika popolnoma presenetile. Rusi so mislili, da so avstrijske čete popolnoma zaposlene v bojih pri Bojanu in zato niso Nowosielice zadostno utrdili. Naše čete so se nenadno pojavile in zavzele ne samo avstrijsko Nowosielico, ampak tudi onostran meje ležečo rusko Nowosielico ter pregnale sovražnika, ki se je v begu umaknil. Oba kraja smo takoj utrdili.

Nemško prodiranje v severozahodni Rusiji. Veliki glavni stan 30. aprila: Prednje čete naših bojnih sil, ki operirajo v severozahodni Rusiji, so včeraj v široki fronti dosegle železniško črto Libava-Dwinsk. Resnega odpora ruske čete, ki se tam nahajajo, med katerimi so tudi ostanki udeležencev pri roparskem pohodu proti Klajpedi, dosedaj niso nikjer poizkušale. Sedaj so v teku boji pri Szawli. Pri Kalvariji so se izjalovili večji ruski napadi s težkimi izgubami. Pet častnikov in 500 Rusov je padlo neranjenih v naše roke. Tudi dalje južno med Kalvarijo in Avgustovom so se ponosrečili ruski napadi.

Aprila meseca ujetih 28.500 Rusov. Meseca aprila so ujele naše čete po uradnih podatkih 28.500 Rusov. Ruskih vojnih ujetnikov je sedaj v naši državi okoli 350.000.

Slovanski ujetniki v Rusiji. Uradna „Gazeta Lwowska“ poroča po Lvovskem „Nowem Wieku“, da v raznih ruskih in sibirskih mestih bivajo velike skupine slovanskih ujetnikov. V Tomsku so se slovanski ujetniki lotili raznih strok; služijo kot stražniki, brivci, izdelujejo klavirje, drugi zopet so rokodelci in trgovci. Skupina čeških ujetnikov v Tomsku je organizirala orkester, inteligentnejši dajejo lekcije kot domači učitelji. Vendar se ujetnikom ne godi povsod dobro. Irkutski gubernator je za svojo gubernijo izdal ukaz, ki prepoveduje sprejemati ujetnike brez vladnega dovoljenja, ujetnikom zabranja vstop v restavracije, sobe, hotele, prodajalne, vrte in v javna zabavišča, prepoveduje govoriti z ujetniki ali jih obdarovati. V Volodgi podpira ujetnike tamošnje dobrodelno društvo. V Vjatki jih podpira odbor, ki uraduje v gubernatorjevi pisarni. V manjših mestih in krajih pa trpijo ujetniki večjo bedo.

Ruska fronta predrtá. — Nad 8000 Rusov ujetih. Uradno se poroča med drugim 3. maja: Združene avstrijsko-ogrske in nemške sile so včeraj napadle sovražnika na njegovi že mesece pripravljani in zasedeni postojanki v zahodni Galiciji in so ga na celi fronti Malastow-Gorlice-Gromink in severno od tod vrgle, mu zadale težke izgube, ujele nad 8000 Rusov in zaplenile topove in strojne puške v dosedaj še ne dognanem številu. Istočasno so izsilile naše čete prehod čez spodnji Dunajec.

V gozdnih Karpatih smo v novih bojih vzhodno od Koziowe pridobili na prostoru, vrgli sovražnika iz njegove postojanke in krvavo odbili njegove protinapade. Tam smo ujeli več sto Rusov in zaplenili tri strojne puške.

Tudi severno od Osmalode smo vrgli sovražnika raz več višin in mu zadali težke izgube. Tudi tam je boj še v teku.

Zmaga v navzočnosti najvojvode Friderika. Veliki glavni stan 3. maja: V navzočnosti vrhovnega poveljnika maršala nadvojvode Friderika in pod vodstvom generalnega polkovnika pl. Mackensen so zvezne čete včeraj po ljutih bojih celo rusko fronto v zahodni Galiciji od blizu ogrske meje do izliva Dunajca v Vislo na več točkah prodrle in povsod vtisnile.

Tisti deli sovražnika, ki so mogli uiti, se najhitreje umikajo proti vzhodu, ostro zasledovani po zveznih četah. Plen zmage se še niti približno ne da pregledati.

Nemško prodiranje proti Rigi. Veliki glavni stan 3. maja: Pri nadaljnjem zasledovanju proti Rigi bežečih Rusov smo včeraj zaplenili štiri topove in južno od Mitave ujeli zopet 1700 Rusov, tako da je skupno število ujetnikov naraslo na 3200. Ruski napadi jugozahodno od Kalvarije so se ponosrečili s težkimi izgubami za sovražnika. Ruse smo vrgli čez Szeszupó nazaj in ujeli 330 mož.

Tudi severno od Skierniewice so doživeli Rusi težak poraz, pri čemur so poleg velikega števila mrtvih zgubili 100 ujetnikov.

Naša zmaga. Uradno se razgláša 4. majnika opoldne: V zvestem orožnem bratstvu so Nemčije in Avstro-Ogrske zvezne čete priborile novo zmago. Po umikanju Rusov po naši zmagoviti bitki pri Limanovi v zahodni Galiciji vzdržavana močno utrjena sovražna bojna črta med Vislo in Karpati je bila osvojena v vsej svoji obsežnosti. V nadaljevanju napada so avstro-ogrske in nemške sile tudi včeraj na celi črti pred očmi armadnega višjega poveljnika vojnega maršala nadvojvode Friderika priborile nove uspehe, prodirale so nevzdržno naprej proti vzhodu in so močne ruske sile obnovljeno prisilile, da so se hitro umikale. Važnost celotnega uspeha se še ne more niti približno pregledati. Število dozdej ujetih sovražnikov se je povišalo nad 30.000 mož in se vsako uro množi. V številnih osvojenih ruskih postojankah se je zaplenila velikanska množina vojnega materiala, 22 topov in 64 strojnih pušk tvori naš prvi plen.

Na vseh ostalih bojnih črtah je položaj v velikem neizpremenjen.

Nemško prodiranje v severozahodni Rusiji. Veliki glavni stan 4. maja. Število pri zasledovanju proti Mitavi ujetih Rusov se je zvišalo na nad 4000.

Novi ruski napadi jugozahodno od Kalvarije so bili odbiti. Ujeli smo 176 Rusov. Pravtako so se izjalovili ruski napadi jugovzhodno od Avgustova s težkimi izgubami za sovražnika, ki je tam poleg ujetih 4 častnikov izgubil 420 mož in 2 strojni puški. Tudi pri Jedwabnu, severovzhodno od Lomze, je bil odbit ruski ponočni napad.

Turška vojska.

Izkrcevalni boji ob Kaba Tepe. Carigrad, 2. maja. (Kor. ur.) „Agence Telegraphique Milli“ poroča: Naš dopisnik v Dardanelah poroča: Angleži pri Kaba Tepe so, ko so razvili belo zastavo, streljali na naše vojake, ki so se jim približali. Naši vojaki so odgovarjali na ogenj. Jasno je zdaj, zakaj Angleži nosijo seboj bele zastave. Znano je, da so se posluževali bele zastave tudi na evropskem bojišču.

Carigrad, 2. maja. (Kor. ur.) „Ikdam“ opisuje prve dardanelske boje tako-le: 24. aprila ob štirih zjutraj je pričelo sovražno brodovje strašno obstreljevati okolico Kaba Tepe. Čez eno uro je pričel izkrcavati sovražnik čete, a predno so bile izkrcane, so je naše čete napadle. Boj pri Kaba Tepe je bil najhujši, ko se je posrečilo sovražniku, da je izkrcal čete tudi pri kraju Sedilbahr, Sighindere in Kumkale, a tudi tam je naletel na ljut odpor in ni mogel prodirati nič naprej. Turške čete so se borile tako hrabro, da je neka stotnija vrgla poldrug bataljon v morje. Boji so trajali cel dan in tudi ponoči, dokler se ni turškim četam posrečilo, da so z občudovanja vredno hrabrostjo vrgli večji del sovražnih čet v morje. Sovražne bojne ladje so pričele 26. aprila zopet ljuto streljati. Boji na kopnem so trajali še cel dan in celo noč. Dopoldne so izvedle turške čete bajonetni napad in so zapodile sovražnika pri Sighindeve v beg. Sovražni vojaki so se tako divje gnedli, da jih je veliko

pohodilo lastne tovariše. Le malo se jih je rešilo v čolne. Ko so dne 26. aprila izkrcali nove čete, so se zopet pričeli boji. En torpedni rušilec, dva transportna parnika in neka ladja za povodna letala se je potopila; dve križarki sta bili poškodovani. Očividce trdi, da je bilo ubitih 10.000 sovražnikov; Turkov je bilo le malo ubitih in ranjenih.

Štirje bataljoni sovražnikov na Galipoliju uničeni. Z Mitilene se brzobjavlja v Atene, da so bili štirje angleški in francoski bataljoni, katerim so turške čete odrezale umikanje in se niso hoteli udati, do zadnjega moža uničeni.

Domače in tuje novice.

Visok obisk. Dne 1. t. m. so se z avtomobilom pripeljali v Toplice Njih ekscelenciji baron in baronica Schwarz ter c. kr. dvorni svetnik in sanitetni referent dr. Zupanc. Visoki gostje so bili sprejeti od gozdarkega mojstra g. pl. Zhuberja in zdravnika dr. Konvalinke; povabljen je bil tudi mil. g. proš dr. Elbert. Ogleдали so vojaško bolnico in zdravstveno hišo gospoda kneza Auersperga, kjer se zdravijo častniki in vojaki na knezove stroške; postrežba je jako dobra. Njena ekscelencija je vojake obdarovala s smodkami. Popoldne se je peljalo v Novomesto, kjer je gospod dvorni svetnik nadzoroval bolnico cesarice Elizabete, kamor je poslala g. baronica tudi smodke za vojake. Obiskali so še g. c. kr. vladnega svetnika, njegovo g. soprogo in g. prošta in ob 6. zvečer so se vrnili popolnoma zadovoljni z nadzorovanjem v Ljubljano.

Tukajšnji kolegijatni kapitel je s severnega bojišča dd. 20. aprila 1915 prejel nastopno sožalje: Ob prerani smrti častitega gosp. kanonika dovoljujem si prečastitemu kolegijat-kapitelju izraziti moje sožalje. — Tudi v Vašem mestu v tem nesrečnem letu smrtna kosa precej kosi, ne samo kot pri nas. Trpimo precej, kajti kot kača se zvija in ni konca ne kraja teh muk. Jaz sem zdrav, dasi sem preživel strašne mesece v vednem trpljenju in strahu za svojo družino. Da bi to trpljenje nam prineslo zaslužen plačilo, to so želje nas vseh. Dela v naši vojni bolnici, kateri načeluje g. štabni zdravnik dr. Trenkler (zet g. okr. glavarja v p. Del Cott), je veliko; v dveh mesecih smo jih do 3000 oskrbeli; to so hude skrbi za proviant, ker smo od zaloga precej oddaljeni . . . F. Mejak.

Admiral Haus kranjski deželi. Deželni glavar dr. Šusteršič je imenom kranjske dežele brzobjavno čestital vrhovnemu poveljniku naše vojne mornarice admiralu Hausu k junaškemu činu našega podmorskega čolna, ki je potopil veliko francosko oklopno križarko „Leon Gambetta“. — Admiral je odgovoril v slovenskem jeziku sledeče:

Dr. Šusteršič, deželni glavar Kranjske, Ljubljana. — Ljubeznive čestitke dežele Kranjske so me odkritosrčno in globoko razveselile. Sprejmite gospod deželni glavar za iste moje najprisrčnejšo zahvalo. Bog živi deželo Kranjsko! Admiral Haus.

Admiral Anton Haus, ki poveljuje celi bojni mornarici naše monarhije, je bil rojen v Tolminu 13. junija 1851. leta in se je šolal najprej v Novem mestu. Leta 1862. je vstopil v I. razred novomeške gimnazije, kjer je dovršil od leta 1862. do 1867. prvih pet razredov. Učil se je tako vrlo, da je bil po lokaciji vedno prvi med součenci. Že na novomeški gimnaziji se je tudi pridno učil italijanskega jezika.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu aprilu 1915 je 206 strank vložilo 136.089 K 57 h; 183 strank vložilo 62.803 K 64 h; torej več vložilo 73.285 K 93 h; trem strankam se je izplačalo hipotečnih posojil 2000 K; stanje vlog 3.750.133 K 29 h; denarni promet 447.713 K. Vseh strank bilo je 846.

Duhovske vesti. Imenovan je č. g. župnik v Boštanj Martin Kerin za župnijo Smlednik pri Kranju. Č. g. Ivan Lovšin na Sv. Gori za župnijo Planina na Notranjskem. — Župni upravitelj v Šmarjeti je postal č. g. Ivan Perko. — Razpisan je kanonikat pri kolegijatnem kapitljnu v Novem mestu in Codelli-jev kanonikat v Ljubljani. Razpisane so župnije Osilnica, Boštanj in Sv. Gora.

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico je imela meseca aprila denarnega prometa 165.704,30 K. Vložilo je 111 strank 44.260,60 K a dvignilo 120 strank 33.019,50 K. — Posojil je bilo danih 11 strankam 9460—K.

Predavanja. Vinarski nadzornik gosp. B. Skalicky je preteklo nedeljo predaval v Št. Petru pri Novem mestu o tem, kako je treba letos škropiti trte, da izhajamo z galico in z drugimi nadomestilnimi sredstvi. Vdeležba je bila obilna, tudi od strani gospodinj, ki morajo letos pri tem delu moške nadomestiti. Enaka predavanja se vrše v nedeljo dne 9. t. m. zjutraj po prvi sv. maši v Metliki in popoldne ob 3. uri v Semiču. Na praznik, v četrtek 13. t. m. ob 3. uri popoldne predava g. vinarski nadzornik enako v Stopičah, v nedeljo dne 16. t. m. zjutraj po sv. maši v Sv. Križu pri Kostanjevici in popoldne ob 3. uri v Št. Jerneju. Daljša predavanja še slede. Z ozirom na veliko važnost škropljenja za obstanek vinogradov je želeli, da se teh predavanj vinogradniki v obilnem številu vdeležujejo.

Kupi se posestvo v vrednosti 15.000 kron. — Pogoji: prijazna lega, blizu večjega kraja, železnice in cerkve, nekaj gozda, polja in travnikov, vsaj za 2 do 3 glave živine. Ponudbe s ceno in opisom sprejema pisarna „Slovenske Straže“ v Ljubljani.

Odlikovani vojaki. Pri 27. domobr. pp.: Srebrno hrabrostno svetinjo I. vrste kadetni aspirant Hubert Novak, štabni narednik Alojzij Cnar in desetenik Josip Barlič. — Srebrno hrabrostno svetinjo II. vrste: štabni narednik Alojzij Cnar, poddesetenik Josip Kerčič, infanteristi Ivan Cadej, Josip Šribar, Anton Jakončič, Peter Nardin, Franc Borišek, Josip Korošec, Franc Golob.

Preselil se je v Novo mesto profesor Ferdinand Seidl s svojo družino. Profesor Seidl je prišel kmalu, ko je začel svoje službovanje, v Gorico, na višjo realko in ostal na zavodu do sedaj, ko je stopil v pokoj. Novomeškemu rojaku in zaslužnemu znanstveniku želimo kar najprijetnejše bivanje v njegovem rojstnem kraju.

Iz krogov naših dijakov se nam poročajo: Bataljon enoletnih prostovoljcev je zdaj v Brežah na Koroškem. Mladina navdušena.

Od Karpatov piše Martin Zoran iz Praproče, bratranec vojnega kurata dr. Kulovca, ki služi pri 17. pp., piše 1. maja 1915 svojim starišem:

Najprvo Vas prav lepo pozdravljam ter Vam voščim in želim vesele velikonočne praznike; praznujte jih v molitvi. Pri nas bodo ravno taki kakor božični. Danes so pri Vas zvonovi zavezani Veliki četrtek, pri nas pa že osem mesecev zavezani, ta celi čas nisem slišal zvona peti. Oh vavtovški zvon, ko bi ga še enkrat slišal, to bi bilo veselje, upam da se še enkrat vidimo, toda ne vem — ker naše življenje je kakor dim sedaj se pokaže in ni ga več, v eni uri je človek zdrav in pokopan. Sedaj Vas prosim dajte 20 goldinarjev za svete maše v Dolenjo Stražo k Materi Božji, senj obljubil še prve dni, ko sem bil v bojni črti. Ko dobite to karto, prosim da takoj nazaj pišete. Naznamim, da sem dobil vse karte.

Iz ruskega ujetništva je pisal 12. marca t. l. svojim starišem Janez Šlejkevec iz Hrušice pri Stopičah št. 33, da je bil 27. avgusta 1914 ranjen in ujet, a je že ozdravel. Pisal je že parkrat, a vsaka „počtovaja kartočka“ ni dospela. Nahaja

se v Orlov-u, Vjatska gubernija, evropska Rusija. — Josip Kastelic iz Pristave je pisal svojemu očetu v Rakovniku št. 7 iz Bisk-a, gubernija Tomsk v Sibiriji, da je zdrav. — Njegov brat Franc pa je v Guberniji Tobolsk, kraj Taumen, kar smo že zadnjič objavili.

Iz ruskega ujetništva se je oglasil Franc Meglič, podčastnik iz Broda. V Karpatih je bil ranjen tri tedne pred Veliko nočjo in so ga Rusi ujeli na obvezovališču. Pisal je 6. aprila in so domači pismo sprejeli 30. aprila, v katerem piše, da je z njimi kot ranjenec marširal osem dni, in da se sedaj že 14 dni vozi, da pa še ne ve, kje da se bode ustavil. Domači so se bali, da je že umrl, dokler niso karte od njega sprejeli.

Belokranjske cigarete v Karpatih. Ivan Krašovec, posestnikov sin iz Bušinje vasi št. 17, pridružen Regimentsstabu 7. poljsko topničarskega polka, piše dne 19. aprila, da je isti dan, prejel cigarete iz Semiča od gasilnega društva, obžaljuje, da ne pozna podpisancev, a tem bolj zadovoljen, ker se belokranjski rojaki spominjajo svojih fantov. Nazdar. — Isti vojak tudi poroča, da je tam v Karpatih z začudenjem prejel po vuzmu tudi dolenjsko grozdje prav v času, ko se na Dolenjskem novo rodi.

Koliko je vrljih Poljakov v vojski? Iz Avstrije jih je na bojišču 400.000, iz Nemčije jih je na bojišču 365.000 in iz Kongresne Poljske jih je na bojišču 350.000. Tedaj se bojuje za vero in domovino eden milijon, sto petnajst tisoč vrljih Poljakov.

En mesec še in vršilo se bo žrebanje velike loterije „Slov. Straže“, namenjene ubogim slovenskim otrokom, našim invalidom in vdovam padlih junakov. Koga, ki ima srce za dom in ljudstvo, bi ta plemeniti namen ne dvignil, da ne bi pomagal razpečati kolikor mogoče veliko srečk. Žrebanje se vrši že dne 31. maja. Že prva loterija „Slovenske Straže“ je pokazala, da „Slovenska Straža“ z dobitki ne dela praznih obljub in tako bo tudi to pot na razpolago nad 1700 dragocenih dobitkov v skupni vrednosti 20.000 K. Hitite torej kupovati in naročati te srečke, katerih ves čisti dobiček ostane na korist našemu ljudstvu.

Bela moka za kuho. Dunajski magistrat poroča da se bo vsled ugodnega razvoja dovoza bele moke iz posameznih kronovin, kakor tudi redne pošiljatve koruzne moke iz Ogrske prihodnji teden pričela oddajati bela moka za kuho.

Sprejem v vojaške šole. Z začetkom šolskega leta 1915/16 (1. septembra na vojaških realkah, 21. septembra na vojaški akademiji) se bo sprejemalo v I. letnik c. kr. vojaške nižje realke, ki se bo začasno ustanovila v Bruck-u ob Litvi, dalje v I., II. in III. letnik c. kr. Franc Jožefove vojaške akademije na Dunaju aspirante za prosta in plačana mesta z namembo za c. kr. deželno brambo. Prošnje je vložiti najkasneje do 31. maja 1915 pri določenih oblasteh. Natančnejši podatki so razvidni iz tozadavnega razglašaja, ki je objavljen v listu „Laibacher Zeitung“, in ki je tudi na vpogled pri vseh c. kr. okrajnih glavarstvih.

Solitar iz — zraka. Z Dunaja poročajo: Dosedaj v Avstriji nismo imeli nobenega podjetja za izdelovanje solitarja iz zračnega dušika. Potreba solitarja in težava dobiti ga med vojsko iz Čile je poklical v življenje tudi v Avstriji tvornico za izdelovanje solitarja iz tekočega zraka. Izredno hitro so napravili načrt in vse priprave, tako, da bo tvornica maja meseca že pričela z delom.

Dopisi.

Iz Prečine. Iz ruskega ujetništva se je te dni oglasil Josip Redek iz Dol. Kamnic, ki je služil pri 7. lovskem bataljonu. Domači so ga pogrešali že od začetka dec. Zdaj piše, da je bil ujet 26. decembra, ko je šel na patroljo. Sedaj se nahaja v

Skobelowu v Turkestanu. — 28. aprila smo imeli prošnjo procesijo na Trško goro za naše vojake in skorajšnji mir. Lepe pobožnosti se je udeležilo veliko ljudi; izrazila se je želja, da po končani vojski zopet pohodimo na prijazno Trško goro se zahvalit. Bog daj, da bi se to kmalu zgodilo!

Nemško-francosko-belgijsko bojišče.

Nemški uspehi na Flanderskem. Veliki glavni stan 4. maja: Na Flanderskem smo nadaljevali svoje napade od severa in vzhoda z velikim uspehom. Danes zjutraj so padli v naše roke: Zevenkote, Zonebeke, Westhoek, gozd Poligone Veld, Ronne — za vse te kraje so se že mesece vršili vroči boji. Umikajočega sovražnika obstreljujejo naše baterije od strani severno in južno od Yperna. — Istotako so na drugih postojankah zadnji čas Nemci zelo živahno delovali.

 Prijatelje in znance prosimo za poročila o padlih in ranjenih Dolenjcih.

Ob belokranjski železnici.

(Nadaljevanje in konec.)

Pozneje so prišli sem gospodje Purgstalski, ki so dolgo časa notri stanovali. Purgstalski so sloveli kot zelo hrabri in močni. Miroslav Purgstalski je baje z eno roko strl najtršo podkev in 7 oseb nesel na svojih ramah. Erazem Purg. je bil jako velike postave in ogrski gubernator. L. 1565 je sedmograškega vojvodo Janeza Zapolija premagal in okrog 400 mož potolkel. Sploh so se Purgstalski odlikovali s svojim junaštvom, z zmagami in viteškimi igrami. Kristof Purgstalski je priženil z Ano, hčerjo Jožefa grofa Greškega, Gradec, Gracarjev turn in je grb, greških gospodov v podobi rudečega vola, z zlatim prstanom v gobcu, s svojim spojil. L. 1531 je bil deželni glavar.

Take pol ure od Gradca, pri Krasincu, stal je nekdanj na prijaznem griču sredi rodovitnega polja, gradič, ki ga je sezidal Janez, Adam grof Purgstalski. Zdaj se nahaja tam le še navadna hiša s hlevi in skednji. Zraven je bilo lepo, obzidano dvorišče za živino. Sezidano je bilo vse leta 1686. Dvakrat so vse to oropale in požgale roparske druhali, ki so se v onih časih pogosto potikale po teh krajih.

Za Purgstalski so prebivali v Gradcu grofje Turinški. Leta 1600 je kupil grad Henrik Verneški od Turinških gospodov, nazadnje je prišel v last gospodov Gušicev, ki so se vsled diplom od 18. julija 1701 imenovali baronje Greški. Iz rodovine Gušicev je bil tudi za našo državo dokaj zaslužni Seyfrid baron Gušič, c. kr. okrožni glavar v Postojni, poveljnik v Senju in Primorju in podpredsednik Temesvarskega banata in konečno predsednik Kranskeje. Umrl je 12. junija 1794 v Ljubljani, star 84 let. Rodil se je v Preseku. Za Valva-zorja je imel grad Hans Jurij Gušič, stotnik Tuhinjski. 13. jan. 1785 je v Gradcu umrla Cassandra Baronessa de Gusitsch in bila pokopana v cerkvi sv. Martina v Podzemlju, 23. marca 1667 pa Adam Maksimilijan R. D. Gusitsch, star 65 let, in tudi tam pokopan. V cerkvi se nahajata namreč dve rakvi: ena je bila za duhovnike, druga za ostalo gospodo, največ za Gradačko. V 18. stoletju so še v njej pokopavali, potem ne več.

Gušiči so imeli v posesti tudi grad Rakovnik.

Blizo Krasinca pri Borštu nahajal se je tudi majhen gradič, ki se je po svojem ustanovitelju, Petru Dominiču, imenoval Dominič. Leta 1563 je ga še imel, potem pa je prišel v last Franca, Miroslava Gušica, grofa Otoškega, po njegovi smrti pa v roke njegovih dedičev. Blizo tega gradiča se je nedavno nahajal golobnjak in ribnik, ki sta gospodi služila v zabavo. Sledovi se še poznajo. Zadnji posestnik iz tega rodu pa je bil Jurij Žiga

baron Gušic... Bil je baje strog gospod, a dobrega srca. Nagovarjali so ga tudi priprosti ljudje „Euer Gnaden“. Brata pokojnega Vardjana iz Kloštra se je radi tega oprjel celo priimek „Arnon“.

Umrli je Gušič v Gradcu. Truplo njegovo počiva v kameniti rakvi v nalašči za to na graščinskem vrtu prirejenem mavzolej, ki se še vidi. Pred mavzolejem sta pokopana baronova najzvestejša spremeljevalca, njegov konj in pes. Drevo, zasajeno na njunem grobu, naj bi bilo njun spomenik.

Na tem vrtu nahajala se je za Gušičev majhna cerkevica sv. Križa; toda zadnji tega imena jo je dal podreti in mesto nje v gradu samem prirediti kapelo v čast sv. Frančišku Ksav., kjer se še vedno opravljajo ustanovljene sv. maše. Zvonove pa je oddal enega cerkvi sv. Marjete v Borštu pri Dominiču in enega cerkvi v Kloštru (Valv. II. str. 790).

Grad je bil v srednjem veku dobro obzidan, zdaj je domala že vse obzidje razpadlo. Pri gradu je bil tudi Tabor, kamor so v vojnem času spravljali stare ljudi, otroke in živež, da so je zavarovali pred Turki, ki so bili večkrat, tako l. 1565 tu in odtod oropali tudi grad Krupo 23. junija. Tako tudi Francozi. Leta 1809, 12. okt. je bila pri Črnomlju bitka s Francozi. Premagani so zbežali do Gradca in se tu nastanili. (Dimitz IV, str. 299.)

Še za Gušičev je spadalo k graščini 122 gruntov. Za njimi so prišli razni gospodarji, ki so posestva začeli razprodajati. Dandanes je le še nekaj malega pri graščini, ki se tudi čedalje bolj krči.

Bilo je pa mnogo življenja tó okoli dokler je še stala na polotoku, ki ga v obliki S tvori Lahinja prav blizo grada, tovarna za železo. Sezidal jo je vitez Friedau l. 1857. Pomenljive so besede, ki jih je pri tej priliki izgovoril nek slovenski odpadnik: „Auch an der äußersten Spitze der civiliserten Welt ein Stück deutscher Kultur“ (Novice 1863). V fabriki se je nahajal hlapilni motor za 40 konjskih sil za topenje, za izlivanje (Umguß) 1 hlapilni motor za 15 konjskih sil.

Od vseh strani so prihajali delavci, zakaj zaslužek je bil dober. Mnogo si jih je postavilo tu tudi svoje domove in se za vedno nastanilo; zato ima Gradec še dandanes nekaj tujskega značaja. Nekateri so si pri tem zelo opomogli, celo obogateli, toda le bolj tuje. Celotni mali otroci so mogli tu in tam kaj zaslužiti, bodisi, da so po cesti pobirali železne odpadke, ostanke žlindre, kosti in dr. in je prodajali, ali tudi s kakim neznatnim delom. Ko je menda leta 1876 nastal v prostorih za premog, ogenj, je vsakdo, ki je donesil vode, četudi le enkrat, prejel za vsako posodo 20 vin.; za vožnjo seveda več. In za to ni bilo treba nobenega daljnega dokaza, le reči je bilo treba: tolikrat sem prinesel ozir. pripeljal in v taki posodi. Dobri časi! le žal, da so prebrzo izvršili.

Tovarna sama je bila krasna stavba. Blizo nje je lep smrekov gozd, kjer si je gospoda znala prirediti vsakovrstna zabavišča. Grad in vsa stanovanja okrog njega so bila prenapolnjena prebivalcev različnih narodnosti. Za delavce je podjetništvo sezidalo še zunaj več hiš, med temi posebno veliko „novo hišo“, ki se vidi sedaj iz kolodvora kot stara podrtija. Leta 1863, meseca junija, je na povabilo fabriškega vodje Homača prišel pogledat fabriko ljubljanski knezoškof Jernej Vidmer, ki je tačas imel vizitacijo in birmo v Podzemlju. Ko ogleduje knezoškof s svojim spremstvom umetne stroje in dr., zasveti se naenkrat v žareči luči raztopljenega železa pozdrav, kakor bi bil privrel iz srede zemlje:

„Živio Jernej!“ (Novice 1863)

Toda, kakor že rečeno, fabriki in vsemu blagostanju ob njej, je bila usojena primeroma kratka doba. Slabo gospodar-

Naročajte „Dolenjske novice!“

stvo, oddaljenost od železnice in razni drugi znani in neznan vzroki so pospešili konec tega podjetja. Zasluge je bil čedalje slabši, dela vedno manj, zato so se delavci polagoma porazgubili v druge kraje, ali pa kot domačini bili primorani na drugačen način skrbeti za vsakdanji kruh. L. 1883, meseca julija, so celo stavbo porušili in material razprodali. Glede lepega, reza-nega kamena, ki je služil za temelj, pa je stari Zelan dal cestnemu odboru svet, naj bi ta kamen prevzel in porabil za most, ki ga je baš takrat nameraval postaviti na mestu starega lesenega. In tako je bilo. Leta 1885 je bil novi most slovesno blagoslovljen in prometu izročen. Na mestu, kjer je stala fabrika, pa po-ganja zdaj visoka trava in ob vodi semtertje še kak, od strele vžgan jagnet priča, da je tu okoli nekda bil bujno življenje.

Nalez.

Loterijske številke.

Trst, 5. marca 78 58 87 88 79

Iz žalostnih zapiskov belokranjske župne kronike. Ponesrečenci adleške župnije v Ameriki.

J. Šašelj. (Konec.)

Leta 1901. 18. sept. umrl je ubit od kamena v jami v Calumetu Peter Prijanovič iz Tribuč h. št. 16., samec, star 28 let.

Leta 1902. 10. okt. je ponesrečil v rudniku v Calumetu Ivan Prijanovič iz Tribuč h. št. 13., star 33 let. Ubilo ga je, da je bil prav kmalu mrtev.

Leta 1906. 5. maja je umrl v bolnici v New Yorku Miko Šegina, samec iz Tribuč h. št. 46., star 23 let. Na potu v Ameriko dobil je na barki pljučnico, za katero je umrl. — 30. maja ponesrečil je v rudniku v Mohawku pri Calumetu Jure Črnič, samec iz Fučkovec h. št. 6., star 21 let. Padel mu je velik kamen na nogo, ki mu je zdrobil kost. Vsled tega so mu 8. junija morali odrezati nogo, a že drugi dan potem je umrl.

Leta 1909. 7. sept. ubilo je v Ironwoodu Jožefa Vlašiča iz Tribuč h. št. 28., oženjenega, starega 39 let. Amerikanski slov. list je pisal o njem: 7. sept. ubilo je pri Newportu v železniškem rudniku v Ironwoodu obče znanega in spoštovanega rojaka Jož. Vlašiča. Kako je bil pokojnik priljubljen, dokazuje njegov pogreb, ki se je vršil 10. sept. Udeležilo se ga je društvo bratov sv. Jan. Krstnika in mnogo drugega občinstva. Zapustil je ženo in 6 malih otrok od 3 mesecev do 8 let.

Leta 1911. 3. maja umrl je nesrečne smrti v Mohawku pri Calumetu Jožef Črnič, kočar iz Sel h. št. 22. O njegovi nesreči je pisal „Glasnik“ iz Calumeta to-le: Minulo sredo je smrtno ponesrečil rojak Jos. Črnič v Mohawku-rudniku. Smrt ga je zadela v najboljši dobi njegovega življenja. Poroča se nam, da je bila krivda drugih in ne njegova lastna, da je izgubil svoje življenje. Črnič se je namreč pripeljal na delo v dnu rudnika. Njegovi tovariši so izstopili prvi, potem tudi on. Ko je bil komaj z eno nogo iz vozička, dvignil je strojevodja brez vsakega danega znamenja voziček, ki je Črniča povozil ter ga pustil na mestu mrtvega. — Doma je zapustil ženo s 4 nepreskrbljenimi otroci od 7 mesecev do 9 let. Bil je že tretjič v Ameriki.

Leta 1914. 1. febr. ponesrečil je v Dunlo, Pa., Marko Rožman iz Fučkovec h. št. 9., oženjen, star 28 let. „Slov.“ je pisal o njem v št. 61.: V Dunlo je ubilo rojaka Marka Rožmana v premogovniku. Izpodbijal je neko podporo, vsled česar se je vsulo nanj kamenje in ga tako poškodovalo, da je umrl. — V noči od 7. do 8. jun. pa je smrtno ponesrečil v Butte city, Montana, Miko Kozan, star 29 let, iz Tribuč h. št. 6. Strlo ga je dvigalo v jami. Pred pol letom pa je umrl v Needlesu

v Kaliforniji za jetiko njegov brat Jože, star 33 let. — 9. jun. pa je ponesrečil v Pittsburgu Rudolf Požek iz Adlešič, h. št. 9., star 47 let in oženjen. Strla ga je poulična kaha. Zapustil je v Ameriki ženo in 9 otrok, večinoma nepreskrbljenih. 17. julija ponesrečil je v jami v Ironwoodu, Mich., Peter Vardijan, posestnik iz Bednja, h. št. 35., oženjen, star 47 let. Strlo mu je vsa rebra in je 19. julija potem umrl. Doma je ostavil ženo in 4 otroke, v Ameriki pa enega sina.

Potop francoske križarke „Leon Gambetta“.

Naš linijski ladji poročnik Jurij vitez pl. Trapp je poročevalcu nemščonarodne korespondence Edvardu Reichel pripovedoval, kako je potopil s svojim podmorskim čolnom veliko francosko oklopno križarko „Leon Gambetta“ pri rtu Leuca na Jonskem morju. Pripovedoval je tako-le: Več časa sem poveljeval neki torpedovki. Poveljstvo podmorskega čolna „U. V.“ sem prevzel še-le pred kratkim in sem podvzel s tem čolnom svojo prvo vožnjo. Iz pristanišča sem se odpeljal še-le pred tremi dnevi. Približno opolnoči sem zagledal sovražno ladjo 20 morskih milj južno-vzhodno od rta Leuca. Vozila je z zakritimi lučmi. Prepričal sem se, da je to francoska oklopna križarka.

Sijala je luna, nebo so pokrivali lahni oblaki. Ko smo zagledali križarko, smo na krovu pripravili vse na boj, ko sem doznal, s kako brzino da vozi sovražna ladja, sem jo napadel. Ko sem se približal na 500 m, sem nameril en torpedo na zadnji, drugi na sprednji del ladje tja, kjer se nahaja skupina dimnikov. Oba torpéda sta zadela. Pok smo jasno čuli. Na zadnjem delu skupine dimnikov sem kmalu nato videl, da je švignil mogočen oblak dima do visokosti jadrok kvišku. Moje moštvo je klicalo „Hura!“ obakrat, ko smo zadeli križarko. Ko sem izpustil drugi torpedo, sem se peljal odzadaj okoli križarke, da vidim, če se ladja nagiba, in sem dognal, da se je nagnila ladja 35 stopinj, ko je poteklo pet minut, odkar smo izstrelili torpéda. Ker se je ladja nagibala na stran, sem izprevidel, da ni več potrebno izstreljivati nadaljnjih torpedov, dasi so že bili pripravljeni.

Devet minut potem, ko je bil izstreljen drugi torpedo, je izginila sovražna ladja. Ko sem se pripeljal na tisto stran ladje, kjer se nahaja krmilo, sem zapazil na krovu luč, kmalu nato pa tudi luči na morju. Francozi so izpustili v morje pet čolnov in mora se občudovati, da so vse to izvedli v tako kratkem času. Z ozirom na varnost lastnega podmorskega čolna se nisem mogel udeleževati rešilnih del, a kakor upam, so se rešili vsaj tisti mornarji, ki so se vkrcali v čolne, in to tembolj, ker je bilo morje mirno. Moje moštvo se je obnašalo med vso akcijo tako, da se mora občudovati in je vzvišeno nad vsako hvalo. Vesel sem, da je sestavljajo tako vrli ljudje.

Pionirji, saperji in železničarji v vojski.

Vojni poročevalec „Frankfurter Ztg.“ piše iz c. in kr. armadnega višjega poveljstva:

Kakor na zahodnem bojišču, je bila tudi tu na vzhodu poverjena pionirjem vloga izredno velike važnosti. Organizacija tehničnih čet se tako v c. in kr. armadi kakor v Rusiji razločuje od nemške v toliko, da obsega c. in kr. armada pionirje in saperje, ruska armada pa pontoniere in saperje. Pionirji, oziroma pontonierji izvajajo v prvi vrsti službo na vodi, grade mostove in ceste. Saperji so pa izurjeni za utrjevanje in za službo v trdnjavah.

Pionirji so se vedno odlikovali. Ko je prodirala prva armada čez močvirja, so le pionirji omogočili operacije. Neštevilno mostov so zgradili v prvih mesecih vojske

čez San, Dunajec in čez Wyslocka po načelu, veljavnem tudi na zapadu, naj se zgrade iz pomožnega gradiva; vojna pri-prega z mostovi naj se vozi kolikor mogoče sporedno s četami. Mostove so gradili na vzhodu težje kakor na zahodu, ker so manjkali tisti lepi, veliki vlačilni čolni, s katerimi zgrade lahko tam čudovite mostove na ladjah, po katerih lahko vozijo tudi najtežje tovore. Čolni, ki jih tu vporabljujejo, radi mnogih plitvih mest, so ploščasti in široki, nesposobni, da nosijo teže. Gradili so zato pred vsem take mostove, ki jih lahko hitro postavijo. Obnesli so se, dasi je bil temelj mnogokrat neprimeren. Ob Drini in ob Savi so morali pionirji izvesti zelo težavne naloge. Reke so tako prekoračili, da so prepeljali čete v čolnih čez vodo; čete so morale nato kriti zgradbo mostov, ki so jih stavili v sovražnem ognju. Mojstrsko delo so bili tudi številni čez reko Vislo zgrajeni mostovi, ko je prodirala Danklova armada od obeh straneh Visle. Ko so se pričeli umikati, so morali uničiti vse postavljene mostove tako, da so jih ali razstrelili ali pa sežgali. Posebno pozornost je vzbudilo uničenje sandomierskega mostu, ki so ga podrl v najostrejšem sovražnem ognju, ker so Rusi napeli vse sile, da bi bili dobili ta most nepoškodovan v svoje roke.

Ruski pontonierji splošno delajo prav dobro; Rus je sploh spreten lesni delavec. Mostove grade hitro, njih mostovi so bili trpežni in izdelani lično. Opazilo se je delo ruskih pontonierjev, ko je nadvojvoda Jožef Ferdinand prodiral z juga in so zato Rusi hitro vrgli del proti zahodu prodirajoče armade čez Vislo. Ruski pontonierji so v najkrajšem času zgradili celo vrsto mostov čez Vislo. Razdirati Rusi ne znajo tako dobro kakor graditi. Mostov niso večinoma popolnoma podrl in so jih zato lahko popravili.

V prvi dobi vojske so se odlikovali saperji pred vsem v obrambi Przemysla. Poškodovane utrdbe so vedno takoj popravili. Vzorno so položili mine ali podkope. Med naskokom na južnozahodno bojno črto so naskakajoče ruske čete prišle na s podkopi podkopano polje. Njih izgube so bile naravnost strašne. V sedanji obliki stoječe (pozicijske) vojske zahtevajo zelo saperje, ki jih razdeljujejo v male oddelke. Grade opirališča in opazovališča, polagajo ovire in vodijo čete, kadar grade in utrjujejo postojanke. Saperjem so izročeni žarometi, ki jih Rusi nimajo, mečejo ročne granate in se ponoči plazijo okoli, da razdirajo sovražne zapreke.

Ruski saperji niso tako delavni. V saperskih bataljonih služijo v prvi vrsti tvorniški delavci; a častniki so večkrat v zadregi, ker so delavci precej revolucionarni tudi kot vojaki. Značilno je tudi, da Rusi za zgradbo jarkov večkrat ne vporabljujejo pehote, marveč jih morajo pod vodstvom saperjev kopati kmetje.

Ko je izbruhnila vojska, so izvedli že ločitev železniških čet in so ustanovili samostojne brzojavne čete. C. in kr. želez-

niške čete so izurjene v zgradbi, obratovanju in v uničenju popolnih, malih in vojnih železnic in znajo izvajati tudi vsa umetna železniška dela. Za vojne železnice vozijo s seboj material v enotah 30 km. Železniške čete so v tej vojski tako glede na zgradbe kakor tudi v obratu toliko storile, da za to dozdej še ni podobnega zgleda. Ob pomikanjih v vojski na prostem sem in tja so morale zdaj najtemeljitejše in hitro podirati železniške proge, viadukte in mostove, ko je šlo naprej, so pa morale zopet uničene naprave v najkrajšem času zopet tako obnoviti, da je bilo mogoče voziti po njih. Spretno in hitro so delale železničarske čete. Obnoviti so morale tudi več predorov. Najtežavnejše delo je bilo delo, izvedeno v dolgem predoru pri Michowu, ki je bil trikrat uničen in ki so ga poizkušali trikrat zopet popraviti. Delo je bilo zato težavno, ker so bile plasti rahle in so se usipavale. Čez mesec dni se je posrečilo, da so mogli zopet voziti skozi predor.

Ne more se odrekati ruskim železniškim četam, da so zelo spretni in da so izborno izvežbane. Preskrbe se v zasedenem ozemlju, da se je zopet lahko po vseh progah vozilo; zgradile so tudi več novih prog, ki so jih priklopile obstoječemu železniškemu omrežju. Na več točkah so zvezale gališke železnice z ruskim železniškim omrežjem.

Velika svota denarja 154-0-10

se zamore naključiti vsakomur, ki postane naš naročnik. — Brezplačna pojasnila pošilja: Srečkovno zastopstvo 13, Ljubljana.

Dražbeni oklic. E 101/9/9

Dne 31. maja dopoludne ob 10. uri bo pri c. kr. okrožnem sodišču, v izbi št. 31, na podstavi s tem odobrenih pogojev dražba sledečih nepremičnin:

Zemlj. knjiga Gotna vas, vl. št. 10, njiva, gozd. Cen. vrednost 1016 K. Najm. ponudek 677 K 15 h. Vl. št. 11, hiša št. 10, gospodarsko poslopje, svinjak, nepozidan del. Cen. vrednost 511 K. Najm. pon. 340 K 27 h. Vl. št. 12; njiva, vrt, njive, gozd. Cen. vrednost 1627 K. Najm. ponudek 1084 K 56 h. 1/25 del vl. št. 76 2 gozdna dela. Cen. vrednost 360 K. Najm. ponudek 340 K. Pod najmanjšim ponudkom se ne prodaja.

C. kr. okrajno sodišče v Rudolfovem, odd. IV., dne 22. aprila 1915. 20

Stanovanje

se odda s 1. julijem. Tri velike sobe, kuhinja, klet, vrt, perilnica. Pove upravitelstvo lista. 21

V večjem mestu na Dolenjskem se takoj odda pod najugodnejšimi pogoji, na kakoršnikoli način, ali se pa tudi prodaja

lepa, enonadstropna hiša z gostilno in z mesarijo

ležeča na prav lepem prostoru na glavnem trgu. — Naslov naznanji Uprava „Dol. Novic“ proti vposlani znamki 10 vin. 14-3-3

Popolnoma varno naložen denar.**HRANILNICA in POSOJILNICA****za Kandijo in okolico, reg. zadr. z neom. zavezo****== v lastnem domu v Kandiji ==**

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

4 1/2%

1-0-6

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.